

Rapport - forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, Fosen brann- og redningstjeneste IKS

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Åfjord kommune

Møtedato

13.02.2023

Saknr

01/23

Saksbehandler Karoline Lorentzen

Arkivkode FE-037, TI-&58

Arkivsaknr 21/336 - 14

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar rapporten til orientering og legger den fram for kommunestyret med denne innstillingen:

1. Kommunestyret ber om at rådmannen sørger for:
 - a. at kommunens eierskapsmelding oppdateres i tråd med loven. Eierskapsmeldingen bør også omfatte eierstrategi for hver av kommunens eierskap og legge til rette for kommunikasjon mellom eierrepresentant og kommunestyret.
 - b. at eierstyring tillegges mer vekt i folkevalgtopplæringen og at kommunestyret holdes jevnlig orientert om eierstyring.
2. Kommunestyret ber eierrepresentantene om å fremme forslag til representantskapet om:
 - a. å vedtektsfeste at Fosen brann og redningstjeneste skal ha valgkomite for styrevalg og at komiteen skal ha retningslinjer for arbeidet.
 - b. at selskapsavtalen oppfylder kravene i lov om interkommunale selskaper
 - c. at selskapets styre rapporterer til representantskapet om
 - i. oppdatering av beredskapsanalysen innen høsten 2023
 - ii. tiltak for å styrke økonomistyringen innen 1.5.2023
 - iii. tiltak for å revidere, digitalisere og gjøre internkontrollen kjent innen 1.5.2024
3. Kommunestyret ber om at rådmannen gir kontrollutvalget skriftlig tilbakemelding på oppfølgingen av punkt 1a) innen 15. september 2023.

Vedlegg

Rapport - Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll av Fosen Brann- og redningstjeneste

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Åfjord har sammen med kontrollutvalget i Ørland gjennomført en felles forvaltningsrevisjon med eierskapskontroll av Fosen Brann- og redningstjeneste IKS.

Sekretariatet mottok endelig rapport den 31.01.2023. En foreløpig rapport hadde da vært sendt på høring til selskapets ledelse og kommunens eierrepresentanter. Høringssvarene som er vedlagt rapporten, har ikke ført til nevneverdige endringer i den endelige rapporten.

Følgende problemstillinger ligger til grunn for rapporten:

Eierskapskontroll

Utøver kommunene eierskapet i FBRT i tråd med kommunestyrets vedtak og etablerte normer for god eierstyring?

Forvaltningsrevisjon

- Ivaretar Fosen Brann- og redningstjeneste IKS sitt ansvar i henhold til gjeldende regelverk?
- I hvilken grad er det etablert system og rutiner som sikrer en kostnadseffektiv drift og god økonomistyring?

- Har Fosen Brann og redningstjeneste IKS etablert et tilfredsstillende system for internkontroll?

Eierskapskontrollen er individuell for Åfjord kommune og besvares i kapittel 2.

Forvaltningsrevisjonen er felles for begge eierkommunene og besvares i rapportens kapittel 3-5.

Resultater fra eierskapskontrollen:

Eierskapskontroll er å undersøke om den som utøver kommunens eierskap gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak. Eksempelvis om vedkommende handler i samsvar med vedtatt eierskapsmelding eller om kommunestyrets styringssignaler viderebringes i representantskapet.

I eierskapskontrollen undersøker revisor om kommunen ivaretar eierskapet i selskapet i samsvar med kommunestyrets vedtak og etablerte normer for god eierstyring. Revisor konkluderer med følgende:

- Eiernes styringsdokumenter er i tråd med gitte føringer
- Kommunens eierskapsmelding er ikke samsvar med kommunelovens krav til innhold, revidering og vedtak i denne valgperioden.
- De folkevalgte har sannsynligvis ikke mottatt tilstrekkelig opplæring om eierstyring.
- Kommunikasjonen mellom eierrepresentanter og kommunestyret før og etter selskapets representantskapsmøter mangler føringer for eierstyring og tilbakerapportering
- Det er gjennomført flere arbeidsmøter i selskapet i løpet av 2022. Dette styrker eierinvolveringen i selskapet og medfører at selskapets utfordringsområder forankres mer i dialog med eiere.
- Selskapets vedtekter inneholder ikke bestemmelser om bruk av valgkomite for styrevalg. Det eksisterer heller ikke retningslinjer for valgkomiteens arbeid.
- Kjønnsbalanse og habilitetsvurderinger er ivaretatt i dagens styre.

På bakgrunn av resultatene av undersøkelsen anbefaler revisor Åfjord kommune å:

- Revidere og vedta Eiermeldingen i samsvar med kommunelovens krav
- Vurdere krav om årlig tilbakemelding/rapportering til kommunestyrene fra selskapene som inngår i kommunens eierskap
- Sikre og tydeliggjøre føringer for kommunikasjon mellom eierrepresentant og kommunestyret i dette arbeidet, med tydelige føringer til eide selskap.
- Vurdere flere opplæringstiltak om eierskap til kommunestyret.
- Vedtektsfeste bruk av valgkomite for styrevalg, samt utarbeide retningslinjer for valgkomiteens arbeid.

Resultater fra forvaltningsrevisjonen:

Revisor har undersøkt om selskapet overholder lovverket på flere av selskapets arbeidsområder; forebygging, beredskap, kompetanse, økonomistyring og internkontroll.

Revisor konkluderer med følgende:

- Selskapet ivaretar sitt ansvar i henhold til gjeldende regelverk, beredskapsarbeidet er systematisk.
- Beredskapsanalysen er imidlertid ikke i henhold til nye krav. Analysen er styrende for arbeidet og må vedtas på nytt.
- Det er mangelfull bemanning ved Roan brannstasjon. Utfordringene med å rekruttere personell må fortsatt ha selskapets oppmerksomhet.
- Selskapets økonomistyring har flere formelle mangler; manglende styresaker om budsjettkontroll i 2021 og 2022, ikke vedtatt økonomiplan, ikke vedtatt årsbudsjett for 2022 i representantskapet, formelle feil i budsjettoppsettet for 2022, årsregnskapet for 2021 ble ikke behandlet innen fristen.
- Selskapsavtalen har noen mangler i forhold til kravene i IKS-loven.

- Selskapet har i utgangspunktet et tilfredstillende system for internkontroll, men mangler jevnlig revidering og oppfølging av sentrale dokumenter. Revisor påpeker at selskapet har flere flere arbeidskrevende manuelle system, blant annet for arkiv, lønn og arbeidstid.

På bakgrunn av funnene kommer revisor med følgende anbefalinger:

- Vedta ny beredskapsanalyse for virksomheten.
- Sikre at økonomistyringen med formelle økonomidokumenter i selskapet behandles etter formelle krav til dette i styrende organer. Kompetansetiltak knyttet til økonomistyring kan med fordel vurderes i selskapets ledelse og styre.
- Revidere selskapsavtalen knyttet til påpekte mangler.
- Revidere flere dokumenter knyttet til selskapets internkontroll.
- Vurdere et helhetlig kvalitetssystem for å sikre jevnlig oppfølging av selskapets rutiner og prosedyrer.

Vurdering og konklusjon

Etter sekretariatets vurdering svarer rapporten ut problemstillingene, og konklusjonene ser ut til å være tilstrekkelig dokumentert.

Eierskap

Når det gjelder eierskapskontrollen viser rapporten at Åfjord kommune har forbedringspotensial når det gjelder hvordan eierskapet i selskapet utøves. Rapporten viser blant annet at kommunens eierskapsmelding ikke er oppdatert eller vedtatt i inneværende valgperiode slik kommuneloven krever. Ny informasjon fra selskapet rapporteres heller ikke årlig til kommunestyret. Sistnevnte kan forbedres ved at det i eierskapsmeldingen legges til rette for kommunikasjon mellom kommunestyret og eierrepresentanten, i forkant og/eller etterkant av representantskapsmøter/eiermøter. Rådmannen bør få i oppdrag å utarbeide et opplegg som sikrer at kommunestyret som eier blir involvert ved behov.

Videre viser rapporten at opplæring om eierstyring i folkevalgtopplæringen kan forbedres. Kommunestyret bør dessuten jevnlig orienteres om eierstyring.

Selskapet bør også vedtektsfeste bruk av valgkomité for styrevalg, samt utarbeide retningslinjer for valgkomiteens arbeid. Dette bør eierrepresentantene fremme forslag om i representantskapet.

Selskapet

Fosen Brann og redningstjenestes beredskapsanalyse tilfredsstillende ikke lovkravene som ble innført i mars 2022. Dagens analyse er fra 2017. Analysen skal minimum oppdateres hvert fjerde år, eller om det har skjedd endringer som kan ha betydning for tjenesten. Rapporten sier ikke at den foreldete beredskapsanalysen utgjør et vesentlig problem for FBRT. Det går likevel klart fram av loven at analysen er én av tre som skal legge grunnlaget for organisering, bemanning og utrustning av tjenesten. For eierne vil det være av interesse at tjenesten er i stand til å løse viktige beredskapsoppgaver, samtidig som kostnadsnivået må stå i forhold til behovet. Av den grunn er det viktig for eierne at selskapet kan legge fram analyser som underbygger dette.

Revisor peker på flere mangler i økonomistyringen og anbefaler kompetansehevede tiltak for selskapets ledelse og styre. FBRT driver en virksomhet med over 80 ansatte ved fire brannstasjoner. Eierne må være trygge på at økonomistyringen er tilfredsstillende og at selskapets ledelse har kontroll på økonomien. Når økonomistyringen ikke er i henhold til lovkravene, er det styrets rolle å påpeke dette og sørge for at manglene korrigeres. De anbefalte kompetansehevingstiltakene bør settes i verk snarest. Styret bør rapportere om status for kompetansehevingstiltakene i første representantskapsmøte.

Internkontrollen skal gi selskapets ledelse og eierne rimelig sikkerhet for at selskapet utfører oppgavene i samsvar med lover, retningslinjer og eiernes vedtak. Sentrale dokument i

internkontrollen er ikke oppdatert. Dokumentene er delvis også lite kjent blant de ansatte. Det er satt av midler til å kjøpe et elektronisk kvalitetssystem i 2023. Systemet er ikke tilstrekkelig, internkontrollen må likevel revideres og gjøres kjent. Sekretariatet anbefaler at styret rapporterer til eierne om dette i egen sak i første representantskapsmøte i 2024.

Revisor påpeker at selskapsavtalen har noen mangler i forhold til kravene som stilles i IKS-loven. Styret bør rette opp manglene og legge fram forslag til revidert selskapsavtale ved første mulige representantskapsmøte.

Når det gjelder den mangelfulle bemanningen ved Roan brannstasjon er ikke det noe som lar seg løse gjennom vedtak. Det går fram av rapporten at selskapet har arbeidet med problematikken. Eierne kan derfor legge til grunn at saken fortsatt har selskapets oppmerksomhet.

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å ta rapporten til orientering og legge den frem for kommunestyret med forslag om at anbefalingene følges opp av rådmannen og eierrepresentantene.